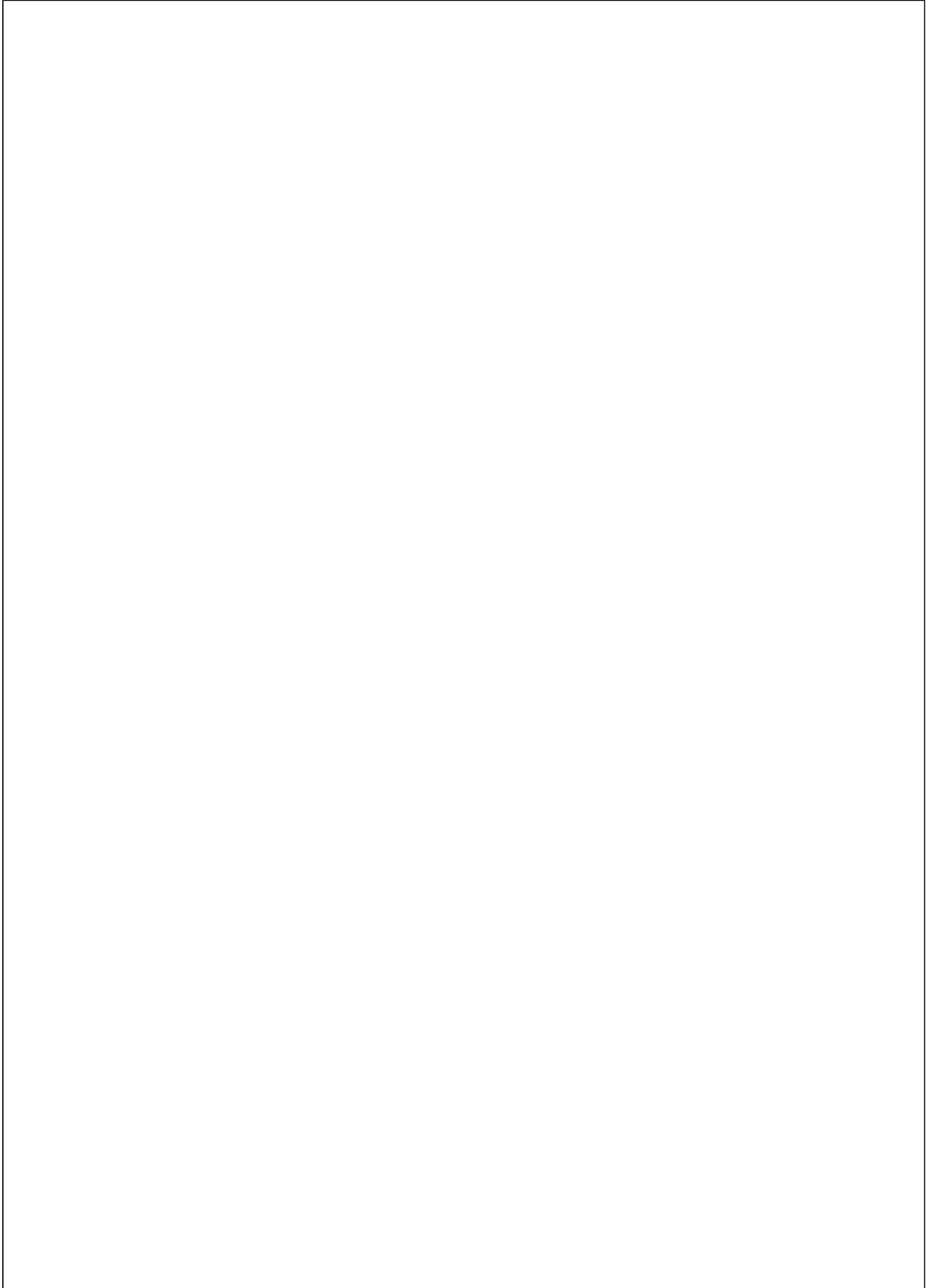

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/190126,Wystawy-Instytutu-Pamieci-Narodowej-podczas-XXXII-Krajowej-Wystawy-Rolniczej-Cze.html>
27.02.2026, 16:51

[Następny](#)

[Powrót](#)

Wystawy Instytutu Pamięci Narodowej podczas XXXII Krajowej Wystawy Rolniczej – Częstochowa, 2-3 września 2023

Podczas tegorocznej XXXII Krajowej Wystawy Rolniczej w Częstochowie Instytut Pamięci Narodowej zaprezentował dwie wystawy „Samarytanie z Markowej. Ulmowie – Polacy zamordowani przez Niemców za pomoc Żydom” oraz „Gospodarka III Rzeszy”.

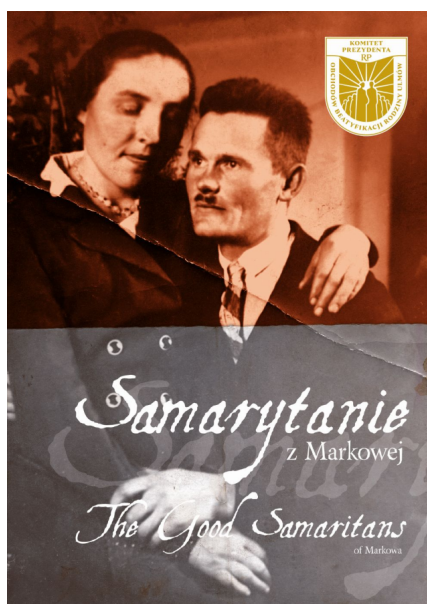
02.09.2023

Dr Mateusz Szpytma został poproszony o przybliżenie zebranym faktów na temat rodziny Ulmów, której beatyfikacja odbędzie się 10 września 2023 roku.

Rodzina Ulmów, o której wystawę można zobaczyć podczas XXXII Krajowej Wystawy Rolniczej, to nie tylko była rodzina, która ratowała Żydów, ale to była rodzina bardzo nowoczesna, chociaż niemajątna. Józef Ulma umiał wykorzystać swoje małe pole do tego, aby wprowadzać innowacje, chociażby szczepione jabłonie, nowe gatunki warzyw, hodowlę jedwabników oraz pszczelarstwo. To pokazuje, że nawet na niewielkim areale, jeśli tylko ma się chęci oraz wiedzę, można wiele zrobić.

Podczas wydarzenia oprócz obejrzenia wystaw, można było zakupić publikacje Instytutu, korzystając z oferty Mobilnej Księgarni Wydawnictwa IPN. Z szeroką ofertą wydawniczą IPN zapoznał się m.in. minister rolnictwa i rozwoju wsi Robert Telus.

Organizatorem Krajowej Wystawy Rolniczej jest Śląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Częstochowie. Prezes IPN dr Karol Nawrocki jest członkiem Komitetu Honorowego KWR.

„Samarytanie z Markowej. Ulmowie – Polacy zamordowani przez Niemców za pomoc Żydom”

Wystawa przedstawia historię rodziny Ulmów z Markowej koło Łańcuta na Podkarpaciu. Głowa rodziny - Józef Ulma z Markowej był rolnikiem, aktywnie uczestniczącym w życiu lokalnym. Jako działacz społeczny, pasjonat ogrodnictwa i fotografii oraz propagator zastosowania nowoczesnych rozwiązań w prowadzeniu gospodarstwa było powszechnie szanowanym mieszkańcem liczącej kilka tysięcy mieszkańców wsi. Podczas II wojny światowej Ulmowie ponieśli śmierć za ukrywanie ośmiorga Żydów z rodzin Didnerów, Gruenfeldów i Goldmanów.

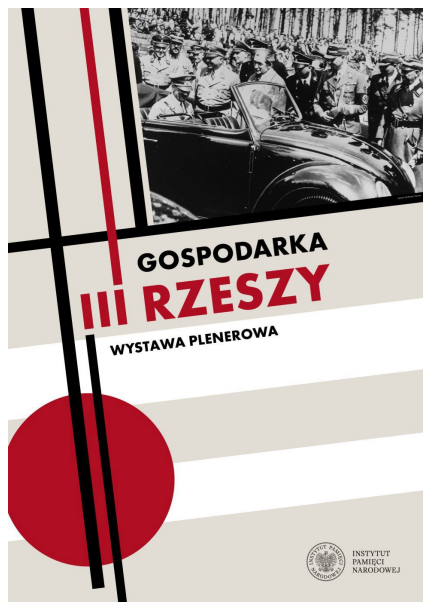
24 marca nad ranem grupa niemieckich żandarmów i granatowych policjantów, którą dowodził szef łańcuckiej żandarmerii porucznik Eilert Dieken wtargnęła do domu Ulmów i rozpoczęła masakrę. Podczas snu zastrzelono troje ukrywanych Żydów, wkrótce zastrzelono pozostałych. Przed dom wyprowadzono Józefa Ulmę oraz jego 32-letnią żonę Wiktorię, będącą w zaawansowanej ciąży i zastrzelono na oczach dzieci (prawdopodobnie w czasie egzekucji Wiktorina zaczęła rodzić). Następnie porucznik Dieken rozkazał rozstrzelać także pozostałe przy życiu sześcioro dzieci. Po zakończeniu masakry Niemcy przystąpili do grabieży gospodarstwa Ulmów oraz przedmiotów należących do zamordowanych Żydów.

W Polsce, w odróżnieniu od okupowanych przez Niemcy krajów Europy Zachodniej, za pomoc Żydom groziła kara śmierci. Według historyków w czasie okupacji niemieckiej co najmniej 1600 Polaków z terenu obecnego woj. podkarpackiego ukrywało ok. 2900 Żydów. Niemcy zamordowali tam ok. 200 Polaków ratujących Żydów. W całej Polsce prawdziwej liczby Polaków zamordowanych (prawdopodobnie co najmniej tysiąc) lub w inny sposób represjonowanych za pomoc Żydom zapewne nigdy nie poznamy. Dokładnej liczby nie da się ustalić. Niektórzy badacze uważają, że niekiedy ocalenie jednego życia wymagało współpracy nawet dziesięciu i więcej osób. Dzięki Polakom przeżyło okupację kilkadziesiąt tysięcy osób narodowości żydowskiej.

Autorem wystawy jest dr Mateusz Szpytma zastępca prezesa Instytutu Pamięci Narodowej. Dzięki współpracy z Ministerstwem Spraw Zagranicznych wystawa ma kilkanaście wersji językowych, które w 2016 roku pokazywane były w kilkudziesięciu miejscach na sześciu kontynentach, m.in. w Berlinie, Brasili, Canberze, Chicago, Nowym Jorku, Waszyngtonie, Paryżu, Tel Awiwie, Moskwie, Pretorii czy Bangkoku.

Ekspozycja składa się z dwudziestu plansz, prezentujących między innymi dokumenty i zdjęcia ilustrujące historię rodziny Ulmów oraz życie polskiej i żydowskiej społeczności Markowej. Przedstawione zostały także realia okupacji niemieckiej w Polsce, podczas której każdemu, kto pomagał Żydom, groziła kara śmierci. Autor wystawy, rozpoczynając opowieść od tragicznej historii rodziny Ulmów, opisuje kolejne przykłady ratowania Żydów w Markowej, gdzie Polacy ocalili życie 21 osobom. Ukazuje również skalę takiej pomocy w całym regionie. Wystawę zamykają dokumenty z procesu beatyfikacyjnego rodziny Ulmów oraz dyplom przyznający Wiktorii i Józefowi tytuł Sprawiedliwych wśród Narodów Świata.

[Przeczytaj więcej o rodzinie Ulmów](#)

„Gospodarka III Rzeszy”

Ekspozycja ukazuje źródła dzisiejszej niemieckiej potęgi gospodarczej: infrastrukturę i technologie z czasów Wehrwirtschaft, czyli gospodarki wojennej, opartej na grabieży mienia i wyzysku ludności z państw podbitych przez Niemcy w czasie II wojny światowej.

Z niewolniczej i przymusowej pracy więźniów obozów koncentracyjnych i zagłady, jeńców wojennych korzystało w okresie istnienia III Rzeszy 90 proc. ówczesnych niemieckich firm. Wśród tych największych są: firma Continental, BMW, Mercedes-Benz, Volkswagen, Siemens, Bayer, Agfa, Dr. Oetker, Hugo Boss, Allianz, Deutsche Reichsbahn (który przejął całą polską infrastrukturę kolejową), Lufthansa, Deutsche Bank, koncern IG Farben.

Niemiecki historyk Götz Aly obliczył, że zagrabione przez Niemców dobra miałyby dzisiaj wartość co najmniej 2 bln euro. Wiele ukradzionych w całej Europie dóbr kultury do dziś znajduje się w rękach niemieckich.

Koncepcja wystawy: dr Karol Nawrocki, prezes IPN

Autor scenariusza i dobór ilustracji: dr hab. Tomasz Panfil

Współpraca: Adam Hlebowicz, dyrektor Biura Edukacji Narodowej IPN

Recenzenci merytoryczni: dr Maciej Korkuć, dr Paweł Kosiński, dr Mateusz Kubicki, dr Adam Pleskaczyński

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Wystawa

Powiązane wiadomości

MOBILNA KSIĘGARNIA WYDAWNICTWA IPN W CZĘSTOCHOWIE

Wydawnictwo
Instytutu Pamięci
Narodowej

2-3.09.2023

XXXII Krajowa Wystawa Rolnicza

towarzysząca

Ogólnopolskim Dożynkom Jasnogórskim

Mobilna księgarnia Wydawnictwa IPN na Ogólnopolskich Dożynkach Jasnogórskich - 2-3 września 2023